

Необхідно звернути увагу на існування проблем подальшого розвитку іпотеки в Україні: вдосконалення державної політики щодо створення відповідної законодавчої бази, відпрацювання механізму фінансування іпотеки, визначення впливу соціально-економічних та політичних факторів на розвиток іпотечного ринку, розробка надійнішої системи оцінки вартості майна при реалізації іпотечних програм та банківського ризику.

В. В. Зубленко

Київська філія АБ «Полтава-банк», м. Київ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Європейський вибір України, відповідно, необхідність її інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовили потребу в інноваційному підході до розвитку економіки. Інноваційна модель розвитку, в якій роль головного джерела довготривалого економічного зростання відіграють наукові придбання та їх технологічне застосування, зумовлює гостру потребу в удосконаленні теоретико-методологічних основ оцінки ефективності інноваційних проектів.

Оцінка та відбір інноваційних проектів може базуватися на різних методиках та орієнтуватися на різні критерії. Вибір методики та критеріїв залежить від специфіки інноваційного проекту, типу галузі та ряду інших факторів. Тому, при розрахунках економічної ефективності інноваційних проектів варто врахувати такі чинники:

Перше: при оцінці ефективності інновацій необхідно врахувати не лише загальну масу доходу (корисного результату), який можна отримати за весь строк корисного використання нововведення, але й його приріст у порівнянні з аналогами. Виконання цієї вимоги означає, що при техніко-економічному обґрунтуванні вибору найкращого варіанту інновацій слід виходити як з теорії порівняльної оцінки ефективності, так і з теорії абсолютної ефективності. Грунтуючись на теорії порівняльної ефективності, відбирають найкращий варіант з числа можливих, а потім проводять розрахунок оціночних показників абсолютної ефективності інновацій. Разом з тим, порівняльна оцінка ефективності нововведення необхідна не тільки для відбору найкращого варіанта з числа можливих, але й для визначення його впливу на економічні показники господарської діяльності підприємства.

Друге: при розрахунку ефективності інновацій рекомендується розрізняти:

- а) розрахунковий рік впровадження;
- б) перший рік після закінчення нормативного строку освоєння нововведення;
- в) початковий строк корисного використання інновацій;
- г) строк корисного використання нововведення;
- д) останній рік строку корисного використання інновацій.

За розрахунковий рік приймається другий або третій календарний рік серійного випуску нової продукції або другий рік користування новою технології, нових методів організації управління, виробництва, праці тощо. За початковий рік строку корисного використання інноваційного проекту приймається рік початку фінансування робіт з його реалізації. Такий підхід не завжди прийнятний для оцінки ефективності нововведення, тому що одноразові витрати на його реалізацію можуть здійснюватися протягом багатьох років. При цьому одночасно може отримуватися корисний результат, наприклад при крупно масштабних інноваційних проектах та участі в їх реалізації зацікавлених державних та комерційних структур. Наприклад, особливостями літакобудування є те, що авіаmotor, як правило, проектується близько десяти років, а «живе» — тридцять-сорок років. Аналогічна ситуація складається з проектуванням, виробництвом та експлуатацією паро-газових установок, «серцем» яких служить газова турбіна. За сукупним коефіцієнтом корисної дії паро-газові станції переважають звичайні теплові електростанції у 1,5 рази. Виходячи з цього, при оцінці ефективності інновацій усі витрати (поточні та разові), а також результати приводяться до розрахункового року з допомогою як коефіцієнтів дисконтування, так і коефіцієнтів нарощування. На відміну від цього при оцінці ефективності інноваційних проектів приведення поточних витрат та результатів здійснюється шляхом їх дисконтування до початкового року здійснення одноразових витрат.

Третє: при оцінці ефективності нововведень на відміну від оцінки ефективності інвестицій слід значно більше приділяти уваги процесу вибору найкращого варіанту з числа можливих. При відборі найкращого варіанту з числа можливих необхідно забезпечити їх зіставлення не лише за фактором часу, але й за обсягом виробництва нової продукції (робіт), за якісними, соціальним та екологічними факторами. При цьому за базу для порівняння приймаються:

— на етапі формування портфеля НДДКР, при прийнятті рішення про впровадження у виробництво нововведення — показники найкращої техніки, спроектованої в Україні або за кордоном, яка може бути закуплена в необхідній кількості або розроблена та виготовлена на основі ліцензії в Україні. У випадку відсутності аналогів для порівняння і неможливості використання даних про іноземні аналоги за базу для порівняння приймаються показники найкращої техніки, що виготовляється в Україні;

— на етапі формування планів з освоєння нововведення — показники заміної техніки (аналогу);

— на етапі техніко-економічного обґрунтування вибору найкращого варіанту має дотримуватися як державний підхід, так і підхід, що враховує інтереси виробників та інвесторів, що передбачає:

а) оцінку ефективності з урахуванням супутніх позитивних та негативних результатів в інших сферах народного господарства, включаючи соціальну, екологічну та зовнішньоекономічну сфери;

б) проведення розрахунків економічної ефективності з усього циклу розробки та реалізації інновацій, включаючи НДДКР, освоєння, серійне виробництво, а також період його використання;

в) застосування у розрахунках системи економічних нормативів (витрат, оподаткування, плати за землю, відрахувань єдиного соціального податку та страхування професійних ризиків, правил і нормативних розрахунків з банками за кредити, нормативів перерахунку валютної виручки);

г) розрахунок показників ефективності, які відображають вплив інновацій на державний інтерес (через систему податків), інтереси виробників та споживачів.

При оцінці ефективності інновацій витрати та результати, що здійснюються та отримуються до початку розрахункового року, множаться на коефіцієнт нарощування, а після звітного року — на коефіцієнт дисконтування. Приведення різних за часом витрат до розрахункового року здійснюється лише при визначенні оціночних показників ефективності з метою прийняття рішення про доцільність реалізації нововведення.

Четверте: метод оцінки ефективності інновацій має базуватися на системі оціночних показників, які враховують державні інтереси, інтереси творців, виробників, споживачів та бюджету, у той час як методи оцінки ефективності інвестицій дублюють один одного і дають можливість оцінити ефективність інвестицій лише з позицій інвестора при заданих ним обмеженнях.

П'яте: методи оцінки ефективності нововведень мають включати показники, які відображають інтегральний (загальний) ефект від створення, виробництва та експлуатації нововведень. Такий підхід дає можливість не лише дати загальну (комплексну) оцінку ефективності нововведення, але й визначити внесок кожного з учасників інвестиційної діяльності.

Шосте: для оцінки ефективності нововведень доцільно застосовувати не лише методи дисконтування, але й метод компаундингу та ануїтету. У цьому випадку з'являється можливість визначити економічний ефект за кожним роком корисного використання нововведення та найкраще зв'язати показники ефективності з реальними господарськими процесами, які будуть здійснюватися в економіці. На відміну від цього при оцінці ефективності інвестиційних проектів витрати та результати, що проєктуються на майбутнє, приводяться до поточного року методом дисконтування, що обтяжує можливість визначення економічного ефекту за кожним кроком корисного використання інвестиційного проєкту, і як наслідок, не дає можливості оцінити значення показників ефективності у недалекій перспективі.

Сьоме: при оцінці ефективності нововведень слід виходити з можливості використання двох норм доходу на капітал. Одну з них доцільно використовувати для приведення разових витрат до розрахункового року. За своїм значенням вона має відповідати нормі прибутку, яку гарантує банк власнику грошових коштів, покладених на депозитний рахунок. Інша норма доходу на капітал використовується для узгодження інтересів інвесторів та виробників нововведень. Методи оцінки ефективності інвестицій у свою чергу виходять з єдиної норми доходу на капітал.

З урахуванням викладеного, можна зробити висновок, що для оцінки ефективності інновацій має використовуватися система показників, а не один з них, яким би не був він багатим за економічним змістом.

Р. М. Іваненко

Полтавський університет споживчої кооперації

БАНКІВСЬКІ ПЛАТІЖНІ КАРТКИ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Еволюція роздрібного бізнесу українських банків протягом дванадцяти років існування окремої банківської системи була надзви-